

ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Михальчук С. О.

кандидат політичних наук,

старший викладач кафедри романської філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Усі професії повинні відповідати певним етичним вимогам. Професійна деонтологія вивчає сукупність морально-етичних зобов'язань, які накладає професія. Термін «деонтологія» походить від грецького *deontos*, що означає «обов'язок». У звичайному значенні воно стосується обов'язків, які люди повинні поважати у своїй роботі [3]. Сьогодні під деонтологією розуміють науку, яка регулює відносини представників професії один з одним і з суспільством. Деонтологічними принципами перекладацької діяльності є: принцип конфіденційності; принцип професійної доброчесності; принцип відповідальності; принцип колегіальної солідарності; принцип нейтралітету.

Принцип конфіденційності. Беручи участь у широкому спектрі суспільних відносин, перекладач є мимовільним, але неминучим носієм конфіденційної інформації, розголошення якої є неприпустимим.

Відомий такий історичний епізод: коли Костянтин Андроніков (французький дипломат і перекладач) попросив Андре Камінкера (французький перекладач) підготувати проект Кодексу честі для перекладачів, той відповів, що він дуже простий: «Достатньо трьох статей: стаття 1: повна та абсолютна професійна таємниця; стаття 2: повна та абсолютна професійна таємниця; стаття 3: повна та абсолютна професійна таємниця [1].

Якою б не була сфера діяльності (юридична, медична, банківська, фінансова тощо), поняття конфіденційності стає все більш важливим. Конфіденційність інформації можна розглядати з юридичної та етичної точки зору. З юридичної точки зору конфіденційна інформація включає п'ять основних типів таємниць: комерційна таємниця; банківська таємниця; таємниці приватного життя; службова таємниця; комерційна таємниця.

Захист конфіденційної інформації забезпечується нормативними документами з метою запобігання витоку, викраденню, втраті,

спотворенню, фальсифікації цієї інформації, а також несанкціонованим діям, спрямованим на її знищення, зміну, спотворення чи копіювання.

Поняття професійної таємниці досить об'ємне й передбачає обов'язок представників певних професій зберігати інформацію, довірену їм у контексті договірних відносин у зв'язку з певними справами та послугами, які вони надають громадянам. Носіями (власниками) професійної таємниці є лікарі, аудиторі, нотаріуси, адвокати, журналісти, редактори та комунікатори. Професія перекладача не внесена до реєстру професій, які мають відмітку про збереження професійної таємниці. Проте вважається, що до перекладача повинні ставитися ті ж вимоги, що й до особи, яку він перекладає. Це означає, що перекладаючи розмову лікаря з пацієнтом, перекладач стає носієм лікарської таємниці; при усному перекладі юридичної консультації перекладач не може розголошувати адвокатську таємницю щодо інформації, повідомленої клієнту, тощо.

Юридично перекладач не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності у разі розголошення ним професійної таємниці (на відміну від тих, кого він перекладав), але відшкодування збитків цілком допустимо.

З етичної точки зору вся інформація, з якою працює перекладач, стає конфіденційною, незалежно від її правового статусу. Конфіденційність стосується не лише змісту сказаного, а й обставин розмови (час, місце, учасники тощо). Перекладач не повинен навіть випадково розголошувати те, що він дізнався, або давати можливість здогадатися про це.

У ситуації, коли перекладач зобов'язаний розкрити професійну таємницю (наприклад, свідчити в суді), професіонали радять зважити всі «за» і «проти» і прислухатися до власної совісті. Слід зазначити, що в даний час ряд компаній і організацій, які наймають перекладача на постійну роботу, включають в трудовий договір пункт про нерозголошення конфіденційної інформації.

Принцип професійної доброчесності. Дж. Ербер у «Посібнику перекладача» писав, що професія перекладача є однією з найкрасивіших і благородних професій сучасного світу. Благородство професії визначається її роллю в допомозі людям різних культур і мов краще пізнати і зрозуміти один одного. Послуги, що надаються перекладачами, мають культурне, інтелектуальне, соціальне та економічне значення і не можуть оцінюватися виключно грошовою винагородою. Належна та гідна поведінка виконавця стає умовою продовження кар'єри [2].

Принцип пристойності, другий фундаментальний принцип етики перекладу, передбачає, що перекладач може погодитися на роботу,

якщо він здатний її виконувати. Причиною відмови в роботі має стати брак часу для навчання та/або навичок. При цьому перекладач повинен йти на певний ризик. Обмежений обсягом своїх навичок, перекладач змушений постійно заповнювати неминучі лінгвістичні, технічні та інформаційні прогалини, діючи так, ніби він досконало володіє всіма параметрами, щоб відповідати очікуванням клієнта та громадськості.

Принцип відповідальності. Порядність співвідноситься з професійною відповідальністю перекладача. Перед ким несе відповідальність перекладач: перед тим, кого він перекладає (той, хто оплачує роботу), чи перед тими, хто його слухає? У процесі виконання роботи перекладач не може бути перекладачем когось. Він зобов'язаний працювати для всіх, забезпечуючи якість обслуговування, що передбачає повну і точну передачу повідомлення іншою мовою. Перекладач повинен прагнути відповідати вимогам клієнта та очікуванням одержувача повідомлення, дотримуючись власних професійних стандартів.

Сьогодні, окрім інтелектуального завдання знайти найбільш адекватний еквівалент перекладу, професійний перекладач несе велику моральну відповідальність, оскільки спотворення перекладу можуть мати серйозні наслідки: політичні конфлікти, моральні збитки та навіть людські жертви.

Принцип колегіальної солідарності. Почуття колегіальності, взаємоповаги, спільної відповідальності є однією з ознак професійної спільноти перекладачів. Вони ґрунтуються на бажанні молодих перекладачів вчитися досвіду своїх попередників і на прагненні досвідчених перекладачів передати свій досвід наступникам.

Крім того, особливістю роботи перекладача є те, що він з самого початку своєї кар'єри працює сам. Перекладач-початківець не може бути просто стажером, помічником більш досвідченого перекладача, що зніме з нього тягар відповідальності. Водночас кожен перекладач є своєрідною вітриною для всієї професії; тому найменші недоліки будуть розглядатися як невід'ємна характеристика всієї професійної групи.

Таким чином, суть принципу колегіальної солідарності полягає в наступному: надавати моральну підтримку колегам; неможливість дискримінації колег і відкритої критики їхніх дій; відмова від роботи, що ганьбить честь професії та принижує гідність перекладача; залучення до професії нових кваліфікованих кадрів; обмін досвідом з перекладачами-початківцями; шанобливе ставлення до всіх учасників робочої ситуації; належному рівні компенсації.

Принцип нейтралітету. У процесі діяльності перекладач стикається з, здавалося б, нездійсненним завданням: залишатися

непоміченим і бути в центрі уваги. Цього можна досягти, дотримуючись певних мовних і позамовних правил поведінки: висловлювати повагу до всіх думок; створити враження зацікавленості темою розмови; не виявляти іронії, нудьги, зневаги до будь-чого; недопущення фамільярності при спілкуванні з клієнтами, незалежно від специфіки особистих стосунків з ними; обрати тон голосу трохи нейтральніший за тон оратора; не розміщувати статті з символікою політичних партій чи рухів. Таким чином, можна підсумувати суть принципу нейтральності: перекладач субтитрує те, що говорить оратор. Буває, що між клієнтами виникає конфлікт, одна зі сторін висловлює образу на іншу. У такій ситуації перекладач, опинившись у ролі «лінгвістичного свідка», може уточнити у клієнта, чи варто інтерпретувати сказане, і, будучи посередником міжкультурної комунікації, спробувати знайти шляхи згладжування конфлікту.

Володіння деонтологічними принципами перекладацької діяльності є надзвичайно важливим для становлення професійного перекладача та розвитку галузі в цілому.

Література:

1. AIC, 2003. Conseils aux étudiants desirant devenir interprete de conference. URL: www.aiic.net
2. Herbert J. Manuel de l'interprete. Geneve, 1952.
3. Qu'est-ce que la déontologie? URL: <https://cutt.ly/wwpisC6a>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-41>

TECHNICAL TRANSLATION: CHALLENGES STUDENTS FACE AT ENGLISH CLASSES

Rudnianyn O. I.

*Candidate of Philological Sciences,
Assistant at the Department of Foreign Languages
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Learning how to translate technical texts at English classes is a valuable skill for tech students. It allows them to bridge language barriers, expand their career opportunities, and successfully use their technical knowledge and expertise to a broader audience. By actively engaging in the process of